

Kertomus Haymarketin Tapahtumasta

Kirj. LUCY PARSON

NOSTAKAAMME ajan esirippua niin paljon että voimme nähdä 50 vuotta ajassa takaisin käsin. Me seisomme Chicagon kadulla toukokuun ensimmäisenä päivänä ja mitä me näemme? Kaduilla kävelee tuhansia miehiä, jotka jakavat lentolehtisiä, työskentely on pysähtynyt lukuisissa tehtaissa kalkissa kaupunginosissa, poliisit ovat toimeliaina yrittäessään ajaa ihmiset pois kaduilta, mutta he kieltäytyvät poistumasta ja jatkavat lentolehtisten jakelua sekä kehoittavat työläisiä lakkoutumaan, he menevät tehtaalta tehtaalle kehoittaen niissä työskentelevien työläisten julistamaan lakkoja; työläiset vastaavat niihin jalomielisesti. Kauan puhuttu lakko on voimassa, työläiset marssivat mielenosoituskulkuissa kaduilla, julistaen etteivät he tule palaamaan takaisin työhön ennenkuin orjuuttavan pitkää työpäivää lyhennetään.

Lakko iski Chicagoa kuin ukkosen nuoli kirkkaalta taivaalta. Työvoimanostajat tulivat täydellisesti yllätetyiksi, he eivät olleet lainanneet mitään huomiota meidän "lörpöttelyllemme". He olivat raivoissaan ja vimmastuneita, julistaen että he tulevat antamaan läksytyksen niille "kelvottomille lurjuksille" jotka ovat saattaneet tämän "häiriön" aikaan Chicagossa.

Mistä tämä suuri lakko sai alkunsa? Katsotaampas.

Vuoden 1885 alussa pidettiin Chicagossa konferenssi, johon osallistui edustajia lukuisista eri valtioista ja myös Canadasta. Nämä edustajat neuvottelivat työpäivän lyhentämisestä ja työläisten vaikeiden olosuhteiden parantamisesta. Tässä konferenssissa hyväksyttiin päätösesitys jonka mukaan toukokuun ensimmäinen päivä 1886 asetettiin siksi päiväksi, jolloin työläiset tulevat esittämään työvoimansa ostajille kahdeksatuntisen työpäivävaatimuksensa ja lakkoutumaan niissä työmaissa, joiden omistajat eivät suostu toteuttamaan vaatimusta käytännössä. Työläisten työpäivä oli silloin 12—14 tuntiin pitkä.

Chicagon työläisten keskusunioni, jossa oli silloin 25,000 jäsentä, hyväksyi suunnitelman ja antoi sille aineellisen sekä henkisen kannatuksensa.

Tätä seurasi voimakkaan agitatsioonityön alkaminen kahdeksatuntisen työpäivän saavuttamiseksi. Perustettiin kahdeksan tunnin klubeja, pidettiin kahdeksan tunnin ulkoilmajuhlia, järjestettiin kulkueita ja pidettiin puheita kahdeksatuntisen työpäivän saavuttamisen edistämiseksi.

Toukokuun ensimmäisestä päivästä kolmanteen päivään saakka lakot laajenivat kulovalkean tavoin. Työvoimanostajat olivat vihamielisiä lakkolaisille ja poliisit osoittivat raakamaisuuttaan heitä kohtaan äärimmäisyyteen saakka. Kun Mac Cormickin Reaper Works'in työläiset pitivät kokoustaan toukokuun kolmantena päivänä puolenpäivän aikana ja keskustelivat lakosta, niin saapui paikalle kaksi poliisikärkyä, jotka olivat täynnä poliiseja. Nämä poliisit hyökkäsivät asettomien työläisten kimppuun ja alkoivat hakata heitä kapulollaan sekä ampua. Puolisen jälkeen ilmestyneissä sanomalehdissä ilmoitettiin tässä kahakassa surmaantuneen viisi työläistä, joissakin lehdissä kerrottiin surmaantuneiden lukumäärän olleen suuremman.

August Spies, yksi tapahtumapaikalla olleista puhujista, kiihtyi siinä määrin että meni Arbeiter Zeitung-lehden, jonka toimittaja hän oli, toimitukseen ja antoi ulos lentolehtisen jossa hän kutsui koolle sen niin paljon huomiota osakseen saaneen Haymarketin kokouksen protestiksi työläisiä kohtaan harjoitettua törkeää väkivaltaisuutta vastaan.

Haymarketin kokous oli rauhallinen. Pormestari Harrison osallistui siihen ja todisti oikeusistuimen edessä sen olleen rauhallisen.

Kun kokous oli päättymäisillään kaksi tuntia sen alkamisen jälkeen, niin hyökkäsi noin kaksisataa poliisia meidän kimppuumme kapulat ja revolverit käsissään. He löivät ja ampuivat tähän rauhalliseen kokoukseen kokoontuneita miehiä, naisia ja lapsia. Poliisien hyökätessä työläisten kimppuun joku heitti pommin heidän joukkoonsa. Kuka sen heitti, sitä ei ole saatu koskaan selville. Poliisit enempää kuin työvoimanostajatkään eivät ole halunneet saada siitä selvyyttä; ainoa mitä he halusivat oli johtajain pidättäminen ja esimerkiksi asettaminen, kuten he olivat uhanneet tehdä.

Meidän toverimme tuotiin niinkutsutun oikeusistuimen eteen, ollen he kuitenkin jo ennakolta kuolemaan tuomittuja. Me taistelimme tuomiota vastaan puolitoista vuotta, aina Yhdysvaltain ylloikeuteen saakka.

Epätolvoisten yritysten jälkeen me saimme vihdoin poliisipäälliköltä luvan asettaa pöytiä sivukäytävien viereen alakaupungilla kerätäksemme nimiä sen vetoomuksen alle, jossa kuvernoööriä pyydettiin muuttamaan tuomio. Sivukäytävät olivat pian täynnä kaikkiin kansaluokkiin kuuluvia henkilöitä, jotka allekirjoittivat vetoomuksen. Sitten marraskuun kahdeksantena päivänä tapahtui kauhistuksen kauhistus! Yht'äkkiä ilmestyi kaduille sanomalehtiä, jotka oli varustettu leimuavilla otsikoilla: "Pommeja löydetty vankilasta. Roistot ovat salakuljettaneet pommeja vankilaan tarkoituksella räjäyttää ilmaan vankilan ja poliisit. Lingg vahingossa räjäytti päänsä irti." Nämä villit huhut levisivät ihmisten keskuuteen kulovalkean tavoin. Me olimme kykenemättömiä vastavaikuttamaan niihin. Pöydät määrättiin poltettavaksi kadulta ja kenen hyvänsä havaittiin esittävän anomuskirjeen jollekin toiselle henkilölle niin hänet vangittiin heti.

Marraskuun 11 päivä valkeni. Se oli hämähä, musta päivä ja outo hiljaisuus vallitsi kaupungissa. Minä vein meidän kaksi lastamme vankilaan jättämään isänsä hyvästi viimeisen kerran. Minua ei laskettu sisään, sen jälkeen minä rukoilin poliisia viemään lapset isänsä luokse, että hän saisi onnitella heitä. Minun rukoillessani saapui paikalle poliisikärkyt, meidät asetettiin kärkyille ja vietiin poliisiasemalle ja pidätettiin siellä niin kauan kuin se kauhistuttava teko oli tehty.

Me, jotka tunnumme tosiasiat, tiedämme ettei Louis Lingg tehnyt itsemurhaa. Hän oli, kuten hänen toverinsakin, käytävän sivussa olevassa kopissa ja asetettu vartija käveli edestakaisin käytävällä yötä ja päivää. Siitä syystä oli kenenkään ulkopuolisen henkilön mahdoton päästä vankien kanssa kosketuksiin. Me olemme varmoja siitä, että poliisit surmasivat Linggin, vastavaikuttaakseen siten yleiseen mielipiteeseen, joka oli nopeasti kääntymässä teurastamista vastaan.

Henkilökohtaisesti lueteltuina nämä meidän marttyyrit olivat seuraavat: Albert R. Parsons, joka jätti jälkeensä kaksi pientä lasta ja oli 36

vuoden ikäinen; Adolph Fischer, joka jätti samoin jälkeensä kaksi lasta ja oli 35 vuoden ikäinen; George Angel, jolta jäi myös kaksi lasta ja oli 48 vuoden ikäinen; August Spies, 35 vuoden ikäinen, ja Louis Lingg olivat yksinäisiä*) miehiä.

Marraskuun kolmantenatoista päivänä kulki Chicagon katuja outo saattue. Siinä oli viisi sulilla koristettua ruumisvaunua, joissa olevien viiden mustan ruumisarkun päällä liehui mustia sulkia. Niissä arkuissa olivat meidän marttyyrimme ruumiit. Jokaista ruumisvaunua veti musta nelivaljakko, joka oli peitetty mustalla verholla. Viisi verhotuilla rummuilla varustettua soittokuntaa marssi kummallakin puolen saattuetta, soittaen hautausmarssia hautausmaalle saakka. Tämä juhlallinen kulkue liikkui hitaasti katuja myöden ja tuhansia miehiä, samoin kuin itkeviä naisiaakin, seisoi katujen vierillä paljastetut päät alas painettuina. Outoa näkyä kammoksuvat lapset tarttuivat kiinni älteihinsä. Kaksi pitkää matkustajajunaa tarvittiin viemään ihmisiä Waldheim hautausmaalle.

Nukkukaa, toverit, levätkää, teidän taistelunne sortoa vastaan on päättynyt.

*) August Spies vihittiin avioliittoon Nina Van Zantin kanssa, jonka kanssa hän oli seurustellut ennen vankilaan joutumistaan, vankilassa ennen kuolemantuomion täytäntöönpanoa, joten hän oli myös naimisissa oleva teloittaessa.

Nina Van Zant—Spies kuoli Chicagossa viime huhtikuun 9 päivänä ja haudattiin hänet edelläänntuun Waldheimin hautausmaahan lähelle Haymarketin marttyyrien hautausmaahan suurilukuisen yleisön läsnäollessa. — Suomentaja.

Lucy Parsons (vasem.) ja Mooneyn äiti laskemassa seppeleen Haymarketin uhrien muistopatsaalle.